

مصاحبه با هوشنگ هیه‌اوند

هوشنگ هیه‌اوند فارغ التحصیل کارگردانی تئاتر از دانشکده هنرهای زیبا و دانشجوی فوق لیسانس همین رشته در دانشگاه تربیت مدرس است. از جمله کارهای ایشان، می‌توان اشاره کرد به کارهایی چون: بازی در نمایش «حکم دادگاه، روغن نهنک، پرونده، داوری ایندرا، کوهلین، مات گل‌های قالی، مرگ، خشم شدید فیلیپ هوس، غزل در حریر و فیلم سینمایی ساز و ستاره».

گفتگوی کوتاهی با ایشان که عضو هیأت ارزیابی متون نمایشی جشنواره و قائم مقام اجرایی دبیر جشنواره تئاتر مقدس است انجام داده‌ایم.

□ آقای هیه‌اوند با تشکر از حضور شما در این گفتگو، برای شروع لطفاً نوع و کیفیت فعالیت‌های انجام شده در ستاد برگزاری جشنواره، بویژه بخش ارزیابی متون را توضیح دهید.

■ بنام خدا. در خصوص اقدامات اولیه، گزارشی در شماره پیشین مجله سینما - تئاتر به چاپ رسیده است. علی‌ایحال باید بگویم: جشنواره به مضمونی پرداخته که حداقل دارای هشت سال زندگی شرافتمندانه، عارفانه و حماسه است.

هنرمندان اینجایی هم انشاه... خود اینگونه‌اند و البته منظر دید و ذهنیاتشان چیزی جز راستگویی و حق‌انگاری نخواهد بود. مگر می‌شود شمای هنرمند حق و راستی را به قلم و عمل (شکل و فرم هنری) مغلوط، نازیبا ادا کرد. و دیگر دلیل، عنایت خالصانه مسئولین فرهیخته به تئاتر مقدس و نیز گمان ما عجله‌های تئاتر به برنامه ریزهای صحیح.

بدینسان با تشکیل ستاد برگزاری و اعلام آمادگی استاندارد یزد در برگزاری دومین جشنواره تئاتر مقدس، گام ویژه و خاصی در شیوه دعوت از علاقمندان بشرح ذیل انجام گرفت:

الف: چاپ خبر، اطلاعیه و فرم ویژه درخواست شرکت در جشنواره از طریق مطبوعات کثیرالتنشار.

ب: پخش آگهی و اعلام از طریق صدا و سیما

ج: ارسال دعوت نامه کتبی برای کلیه نویسندگان و کارگردانان چه شناخته شده و چه گمنام اما مستعد و خلاق.

د: ارسال دعوت نامه کتبی برای کلیه شرکت کنندگان در اولین یادواره تئاتر دفاع مقدس و نخستین مسابقه بین‌المللی نمایشنامه نویسی.

ه: ارسال دعوت نامه و فرم‌های مخصوص به کلیه دوائر و نهادهای فرهنگی - هنری و نیز مراکزی که به نوعی با هنر تئاتر ارتباط و همکاری دارند.

به دنبال این فعالیت‌ها و تعیین مهلت ارسال متون، رقمی حدود ۲۷۰ متن نمایشی توسط دبیرخانه مرکزی در تهران دریافت شد. پس از معرفی اعضای هیأت ارزشیابی متون توسط «ابوالفضل

ویرانه‌همسایه از ارسنجان، نوشته: حمید قاسم‌زادگان، کارگردان: مجید قاسم‌زادگان ۱۴ - خاکستری چون دود از سندیج، نوشته: نجات میرزائی، کارگردان: نجات میرزائی ۱۵ - سیده صادق از تبریز. نوشته: علی اصغر مقنی، کارگردان: یعقوب صدیق جمالی

ب - بخش ویژه

۱ - بچه‌ها درخور از تهران، نوشته: غلامرضا رضائی، کارگردان: محسن عسگری ۲ - صبح صادق از تهران، نوشته: محمدرضا برمایون، کارگردان: ترانه جامه‌گری ۳ - دو حکایت از چندین حکایت رحمان از تهران، نوشته: علیرضا نادری، کارگردان: پیدان... کسری ۴ - قطعه‌نامه از تهران، نوشته: داوود فتحعلی‌بیگی، کارگردان: داوود فتحعلی‌بیگی ۵ - برده‌خوان مجلس عشق از تهران، نوشته: احمد مرادی، کارگردان: احمد مرادی ۶ - دل‌نامه از کرمانشاه، نوشته: نصرت... سیافی، کارگردان: نصرت... سیافی ۷ - پرچین‌های خاردار از مسجد سلیمان، نوشته: احسان رحیمی، کارگردان: احسان رحیمی ۸ - ترجمه باران از مشهد، نوشته: سعید تشکری، کارگردان: سعید تشکری ۹ - روزگار و نغمه‌هایش از تهران، نوشته: محمد چرمشیر، کارگردان: کرامت رودساز ۱۰ - چینی نازک تنهایی من از یزد، نوشته: حیدر نیک‌آئین، کارگردان: حیدر نیک‌آئین

این آثار در ایام هفته دفاع مقدس از ۳۱ شهریور الی ۵ مهرماه سالجاری در سالنهای: دهم فروردین هنر، شرف‌الدین علی، محراب، هلال احمر شهرستان یزد و هر یک در دو نوبت اجرا شده و در پایان به آثار برتر و برگزیده هر دو بخش مسابقه و ویژه، تندیس جشنواره و جوایز نفیسی اهداء میگردد ضمن آنکه به تمامی گروهها لوح یادبود جشنواره نیز اهداء میگردد.

همچنین در طول جشنواره تالار شهر یزد به برگزاری جلسات سخنرانی و سمینارهای تئاتر دفاع مقدس و نمایش تله‌تئاترهای (نمایش تلویزیونی) دفاع مقدس اختصاص خواهد داشت. جوایز برگزیدگان «نخستین مسابقه بین‌المللی نمایشنامه‌نویسی دفاع مقدس» (یادمان فاجعه بمباران شیمیایی حلبچه) که اسامی آنها قبلاً از طریق رسانه‌های عمومی اعلام گردیده است همزمان در مراسم اختتامیه این جشنواره اهداء خواهد شد.

دژاکام، دبیر جشنواره، طی مدت مقرر متون مطالعه شد. هیأت بازخوانی مرکب از سیمین امیریان، فرهاد مهندس پور و بنده، از میان متون رسیده، ۵۱ اثر در اولویت بازبینی تشخیص داده شد و متعاقب آن نظرهای شورا به اطلاع ارسال کنندگان متون رسید. جالب است که برای اولین بار، شورای ارزشیابی و دبیر جشنواره صرفاً به اعلام نتیجه بسنده نکرد و به منظور رشد، همیاری، همفکری و آشنایی بیشتر نویسندگان در مواردی که اعضای شورا و دبیر جشنواره تشخیص دادند، کلیه نظرهای فنی و محتوایی و حتی در برخی موارد آشنا کردن ارسال کننده متن با فنون نمایشنامه نویسی مسائل را طی مکاتبات مفصل کارشناسانه و یا جلسات حضوری با نویسندگان و حتی کارگردانان در میان گذاشته و درباره باقی آثار همین مسائل تهیه و تدوین شده تا در زمان مناسب به اطلاع آنان برسد.

در واقع هیأت ارزیابی متون، کار ویژه خود را ممیزی سیاسی و یا عاملی بازدارنده (آنگونه که در بعضی از هیأت‌های ارزشیابی فقط به ایرادگیری و بهانه جویی‌های غیرعلمی و اصولی می‌پردازد) ندانسته، بلکه به زعم ما فهم و تشخیص مفاهیم و مقاصد نویسنده و احیاناً رفع مشکلاتی که مانع درک آن مفاهیم می‌شد را مهمترین وظیفه شورای بازخوانی قرار داد /

□ این دیدگاه را می‌پسندیم و به شما تبریک می‌گوییم. با این وصف آنچه به عنوان محور ارزیابی در جدول امتیاز بندی آثار (نمایشی) تنظیم و مد نظر قرار داده‌اید چیست؟

■ گذشته از مواردی که گفتیم و تصویب بدون قید و شرط آثار برگزیده، نخستین مسابقه بین‌المللی نمایشنامه نویسی، با هماهنگی معاونت هنری بنیاد و به پیشنهاد دبیر جشنواره، هیأت ارزیابی متون طی جدول امتیاز بندی آثار، موارد زیر را مد نظر قرار دادند.

الف: تناسب با فرهنگ اسلامی و دفاع مقدس (قطعاً در این زمینه هر نوع افراط و تفریط از ارزش این بخش از امتیاز می‌کاست. واژه تناسب، نوع منظوم ما را از این بند آشکار می‌کند).

ب: ساختار و ساختمان (هماهنگی آن با آنچه در تئاتر مطروفاً معنی می‌شود).

ج: شخصیت پردازی (پرهیز از تکرارهای رایج سطحی و پرهیز از تقلید نمونه‌های مبتذل سینمای ایران - جز موارد انگشت شمار)

د: گفتگوی نمایشی، خلاقیت و اصول زیبایی شناسی ه: مضمون و بن اندیشه (گذشته از مفاهیم مسئله اصلی ما از این بخش باور پذیری و رعایت اصول رایج و بدیهی است.

□ گذشته از مواردی که در بالا ذکر شد، آیا امتیاز خاص دیگری از قبیل شهرستان و واحد فرستنده در انتخاب آثار در مرحله اول دخیل بوده است؟

■ اگر بخواهیم دارای تئاتر منسجم و مستحکم باشیم، باید از بعضی رودر بایستی‌ها و تعارضات بگذریم. بویژه در زمینه نمایشنامه نویسی، که پشتوانه هنرهای نمایشی و شاید پشتوانه فرهنگ ارتباطی عامه مردم است. از طرفی ما می‌خواهیم «جشنواره» برگزار کنیم. یعنی محل تجمع بهترین‌ها. بدین منظور یک سطح و یک سقف تعیین و آنچه که در این میان قرار گرفته، انتخاب شده است. قاعدتاً میان

آثار انتخاب شده تفاوت‌هایی دیده خواهد شد. در مورد مراحل بعدی گزینش و برگزاری جشنواره فعلاً تصمیم خاصی گرفته نشده، ولی گمان ندارم که نظرها جز این باشد. مگر بنا به مصالحی، درصد پائینی چشم پوشی و یا به زبان دیگر امتیاز ویژه در نظر گرفته شود. □ ویژگیها، تشابهات و تفاوت‌های آثار این جشنواره با آنچه در جشنواره نخست دیده شد در چه تکانی است؟

■ رشد کیفی و کمی در وهله اول قابل توجه و تأملی آثار دوره اخیر است. در دوره نخست رقمی حدود صد اثر ارسال شده، اساساً نمایشنامه محسوب نمی‌شدند. در صورتیکه این دوره شاید یکی - دو اثر چنین بودند. نویسندگان مضامین خود را از سطح ثبت و انشای لحظات صرفاً مربوط به درگیری‌های مسلحانه به عمق مسئله جنگ و دفاع نزدیک کرده‌اند. به چند دلیل با این نگرش رایج تر می‌دانیم نخست این جمله ژرف و حتی عجیب و معجزه آسای امام(ره) ما را به این باور راسخ تر می‌سازد: «این جنگ برای ما نعمت بوده نگاه ساده انگارانه و دشمن مأیانه به این جمله، معنا و مفهوم میلیتاریستی را به ذهن متبادر می‌سازد، لیکن کمی دقت و پی‌گیری تفکرات و آراء امام(ره) مفاهیم دیگری متجلی می‌سازد. گذشته از مفاهیم سیاسی مد نظر جمله، نعمتی که به آن اشاره شده، توان ساخت و ساز انسان در تمامی ابعاد فرهنگی و اخلاقی اوست.

حال که ما قصد داریم در باره پدیده جنگ که علی‌الظاهر و بخودی خود نفرت‌انگیز است سخن بگوییم، کدام نگاه و فلسفه، چه‌ره زیبا و رویه دوم چه‌ره زشت جنگ را می‌تواند بیان کند؟ پاسخ به این سوال در همان نگاه و نگرشی است که در نگاه و فرمایش امام(ره) وجود دارد. بهر حال چنین به نظر می‌رسد که نمایشنامه‌های این دوره به بعضی از ابعاد فوق نزدیک شده‌اند.

از طرفی سینما به دلیل نوع مؤلفه ویژه خود، محل مناسبتری برای ثبت و ارایه لحظات درگیری‌های مسلحانه جنگ تا حد مستندگرایی در آن است.

□ بعنوان آخرین سوال، درباره مشکلات آثار ارایه شده و نیز ایده‌آل شما در این رابطه توضیح دهید.

■ برای جامعه ما که دشمنان هر لحظه مشکل جدیدی رو در رویش قرار می‌دهند، به اعتقاد من مسئله جنگ و دفاع مقدس هنوز مشمول زمان نشده که بشود و انتظار داشت در باره‌اش آثار بزرگ و شاهکارهایی پدید آورد. ما به لحاظ تاریخی باید با هر پدیده از جمله جنگ فاصله بگیریم، آنگاه منتظر ایده‌آل‌ها باشیم. اما مشکلات آثار ادبی ارائه شده قابل شمارش و تصحیح می‌باشند. از جمله عدم آشنایی اکثر نویسندگان با مقوله‌های «دیالوگ نویسی» و «شخصیت پردازی» اینها شاید مهمترین ضعف آثار ارائه شده باشد. آنهایی که نمی‌آیند و درباره تئاتر دفاع مقدس و به زعمی تئاتر جنگ نمی‌نویسند، محل گلاجه ما هستند. این جنگ هشت سال بطول انجامید، عواقبش هنوز ادامه دارد و خواهد داشت.

به هر حال ارائه تئوری و ایده‌آل و نقد آثار این دوره و هر دوره از جشنواره و هر نوع از تئاتر نیاز به یک همفکری و همگرایی از سوی هنرمندان داشته و نیز به یک دید باز و واقع‌بینانه از سوی مسئولین از نظر حقیر است و امید به ذات احد و واحد در تحقق آن دارد.